

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.5.5.2024

Pani
Marzena Hince
Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Kościerzynie
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ul. Krasickiego 4
83-400 Kościerzyna

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/080 – Przeciwdziałanie przemocy domowej

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku
ul. Wały Jagiellońskie 36, 80-853 Gdańsk
T +48 58 768 36 00, F +48 58 768 36 05
lgd@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, ul. Krasickiego 4, 83-400 Kościerzyna (dalej: „PCPR”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marzena Hince, Dyrektor PCPR (dalej: „Dyrektor”) od 2015 r. (akta kontroli str. 3-6)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym współpraca z innymi podmiotami. 2. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a także pozostałych programów z tego zakresu. 3. Ochrona osób doznających przemocy domowej, w tym zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia lub interwencji kryzysowej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021- 2023, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych także przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy o NIK ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli
Kontroler	Delegatura w Gdańsku Anna Koszykowska główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/58/2024 z 27 marca 2024 r. (akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

PCPR, realizowało zadania Powiatu Kościerskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, o których mowa w przepisach ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej³. Sposób organizacji PCPR pozwalał na wykonywanie ww. zadań co było wynikiem m.in. posiadania właściwego wykształcenia i doświadczenia zawodowego przez pracowników zajmujących się przedmiotową problematyką oraz ich uczestnictwa w niezbędnych szkoleniach. PCPR, pomimo braku sformalizowanych zasad współpracy, współdziałało z różnymi podmiotami w celu przeciwdziałania przemocy domowej. PCPR corocznie otrzymywało dotacje na realizację zadań w ww. obszarze. Sposób ewidencji wydatków na zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej utrudniał dokładne określenie ich skali. Przygotowując Programy oraz strategie rozwiązywania problemów społecznych opracowano diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu kościerskiego. PCPR opracowało i realizowało Powiatowy Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021, Program profilaktyki w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod

¹ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2022 r. poz. 623).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2024 r. poz. 424, dalej: ustawa o przeciwdziałaniu przemocy albo uopp. Do 22 czerwca 2023 r. ustawa nosiła tytuł o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i takiej nomenklatury używano też w jej treści. Ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 535) dokonano również szeregu innych zmian przepisów uopp.

wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w powiecie kościerskim na rok 2021, Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021, Powiatowy Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026 (w nim zawarte cztery Programy: Program profilaktyki dotyczący udzielenia specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026, Program ochrony i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie na lata 2022-2026, Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026 oraz „Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026). Ww. programy zawierały zdefiniowane cele w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz określone wskaźniki służące monitorowaniu jego realizacji. Na terenie powiatu kościerskiego nie funkcjonowały ośrodki wsparcia lub interwencji kryzysowej, a dotknięci przemocą i wymagający opieki mieszkańcy, kierowani byli do specjalistycznego ośrodka znajdującego się na terenie innego powiatu. PCPR posiadało wiedzę o skali i zakresie ww. wsparcia.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w tym współpraca z innymi podmiotami.

Opis stanu faktycznego

PCPR utworzone⁵ w 1999 r. było, zgodnie z § 1 Statutu⁶ PCPR, jednostką organizacyjną Powiatu Kościerskiego, której przedmiotem działalności było wykonywanie zadań własnych powiatu, zadań zleconych ustawowo przepisami prawa m.in. z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zgodnie z § 3 ust. 5 Statutu, w celu realizacji zadań PCPR współpracował z innymi podmiotami, z którymi współpraca była niezbędna lub wskazana w odpowiednim zakresie działalności.

(akta kontroli str. 7-17)

PCPR jako jednostka organizacyjno-budżetowa, realizowała zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, rehabilitacji zawodowej i społecznej i osób niepełnosprawnych, zadań z zakresu administracji rządowej oraz zadań powierzonych i przyjętych do realizacji w drodze porozumień, wynikających z uchwał Rady i Zarządu Powiatu, jak również koordynowała na terenie Powiatu Kościerskiego realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych, działając na podstawie m.in. ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁷.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Uchwała Nr XVIII/1/99 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 15.03.1999 r. w sprawie utworzenia PCPR.

⁶ Załącznik do Uchwały Nr XXXVI/29/2017 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 kwietnia 2017 r. w sprawie uchwalenia statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, która straciła moc z dniem podjęcia Uchwały Nr XX/3/2021 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 20 stycznia 2021 r. w sprawie uchwalenia statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie (dalej: „Statut”).

⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 424., dalej: ustawa o przeciwdziałaniu przemocy albo uopp. Do 22 czerwca 2023 r. ustawa nosiła tytuł o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i takiej nomenklatury używano też w jej treści.

(akta kontroli str. 22)

Wykonywaniem zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie zajmował się Punkt Interwencji Kryzysowej (dalej: „PIK”). Z regulaminu organizacyjnego PCPR⁸, obowiązującego w latach 2021-2023 wynikało, że PIK będący jednym z spośród siedmiu zespołów wchodzących w skład PCPR, zajmował się m.in. udzielaniem pomocy rodzinom z problemem przemocy oraz osobom poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych, współdziałaniem z pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej (dalej: „OPS”), współpracą z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, a także tworzeniem i realizacją programów profilaktycznych.

(akta kontroli str. 24, 43-45)

PCPR w okresie objętym kontrolą zatrudniało dziewięciu pracowników posiadających kwalifikacje pracownika socjalnego (w tym Dyrektor), z czego dwóch miało przypisane w swoich zakresach czynności realizację zadań z obszaru przeciwdziałania przemocy. Pracownicy socjalni realizujący zadania z obszaru przeciwdziałania przemocy posiadali kwalifikacje określone w art. 116 ust. 1⁹ ustawy z dnia 12 marca 2004 r. ops, zatrudnieni byli na umowę o pracę (pełen etat). Pracownikom, którzy mieli przypisane w swoich zakresach czynności realizację zadań dot. przeciwdziałania przemocy zapewniono szkolenia zawodowe z zakresu przemocy domowej: w 2021 r. dwóch pracowników, z czego jeden odbył szkolenie „Przemoc domowa wobec dzieci w czasie pandemii, diagnoza i skuteczna interwencja”, „Family Constellation Program” a drugi „Procedura odebrania dziecka z rodziny biologicznej – kompetencje służbowe”, „Praca zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych z osobami stosującymi przemoc w rodzinie”, w 2022 r. dwóch pracowników, z czego jeden odbył szkolenie „Z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz procedury Niebieskiej Karty” i „Pracy z osobą doświadczającą przemocy oraz stosującą przemoc” a drugi „Z zakresu ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz procedury Niebieskiej Karty”, w 2023 r. dwóch pracowników, z czego jeden odbył szkolenie „Wypracowanie standardów pomocy interdyscyplinarnej świadczonej osobom pokrzywdzonym przestępstwem wśród instytucji pomocowych” i „Zjawiska przemocy domowej – nowe perspektywy a drugi „Przeciwdziałaniu przemocy”.

Pracownikom, którzy mieli przypisane w swoich zakresach czynności realizację zadań dot. przeciwdziałania przemocy, odbyli szkolenia z zakresu przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu w okresie objętym kontrolą, w 2021 r. – 2 pracowników i w 2023 r. jeden pracownik.

W latach objętych kontrolą pracownicy korzystali również ze szkoleń oferowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Gdańsku (dalej: „ROPS”):

Ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 535) dokonano również szeregu innych zmian przepisów uopp..

⁸ Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 136/44/2019 Zarządu Powiatu Kościerskiego z dnia 17 września 2019 r.

⁹ Pracownikiem socjalnym może być osoba, która spełnia co najmniej jeden z niżej wymienionych warunków: 1) posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych; 2) ukończyła studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej; 3) do dnia 31 grudnia 2013 r. ukończyła studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków: a) pedagogika, b) pedagogika specjalna, c) politologia, d) polityka społeczna, e) psychologia, f) socjologia, g) nauki o rodzinie; 4) ukończyła studia podyplomowe z zakresu metodyki i metodologii pracy socjalnej w uczelni realizującej studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej, po uprzednim ukończeniu studiów na jednym z kierunków, o których mowa w pkt 3.

- w 2021 r., jeden pracownik - „Praca zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych z osobami stosującymi przemoc w rodzinie”,
- w 2022 r., jeden pracownik - „Praca z osobą doświadczoną przemocy, praca z osobą stosującą przemoc”,
- w 2023 r., jeden pracownik - „Zmiany ustawy o przeciwdziałaniu przemocy”.

Jak wyjaśniła Dyrektor, przy wykonywaniu codziennych czynności w realizacji zadań zapewnione było wsparcie psychologa i pedagoga.

(akta kontroli str. 71-76, 86-91, 100-103)

Według Dyrektora, dotychczasowa obsada zabezpieczała wystarczające potrzeby dla realizacji zadań wynikających z zapisów ustawowych lub zgłaszanych przez osoby korzystające z ofert wsparcia PCPR.

Dyrektor wyjaśniła również, że w latach objętych kontrolą nie występowały bariery i ograniczenia prawne i finansowe w skutecznej realizacji powierzonych zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Natomiast występowały bariery organizacyjne, brak pewności otrzymania pełnej wnioskowanej kwoty na realizację zadań zleconych wpływał na optymalne planowanie przeprowadzenia programów, gdzie trzeba było uwzględniać w zakresie realizacji środki własne w przypadku braku otrzymania pełnej wnioskowanej kwoty. Barierą było również wykluczenie komunikacyjne miejscowości odległych od miasta Kościerzyna dla odbiorców programów. Korzystanie ze wsparcia w godzinach popołudniowych lub wieczornych dla osób pracujących w przypadku braku własnego środka lokomocji było niemożliwe z uwagi na brak połączeń transportowych (PKS czy PKP).

(akta kontroli str. 65-70, 96-99)

1.2 Tryb i procedury współpracy PCPR z innymi instytucjami i podmiotami w zakresie realizacji zadań związanych z przemocą domową nie był unormowany w uregulowaniach wewnętrznych.

Jak Wyjaśniła Dyrektor, Powiat Kościerski co roku przyjmuje dokument pn. „Program Współpracy Powiatu Kościerskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”, oraz, że w przypadku podpisania czy zlecenia zadania każdorazowo były podpisywane porozumienia, które dookreślały zasady współpracy.

(akta kontroli str. 1170-1174)

W okresie objętym kontrolą obowiązywało pięć podpisanych porozumień o współpracy z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania związane z przemocą domową, zawierających zakres i zasady współpracy:

- Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Rusocinie w zakresie zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w Ośrodku¹⁰ (współpraca sporadyczna, od 25 czerwca 2018 r. do nadal) – ze schronienia skorzystały w 2022 r. - jedna osoba dorosła (kobieta) i dwoje dzieci a w 2023 r. - jedna osoba dorosła (kobieta) i jedno dziecko;
- Caritas Archidiecezji Gdańskiej z siedzibą w Sopocie w zakresie udostępnienia kierowanym przez Powiat osobom dorosłym z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży z terenu Powiatu Kościerskiego całodobowego,

¹⁰ Porozumienie o współpracy w zakresie zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia zawarte w dniu 25 czerwca 2018 r. pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie a Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie.

okresowego miejsca pobytu w „Domu Samotnej Matki Caritas” w Matemblewie w ramach posiadanych miejsc w placówce¹¹;

- Oddziałem Terenowym Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii w Bytowie (dalej: „PTZN”), w zakresie prowadzenia profilaktyki uzależnień w ramach Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego¹² (współpraca stała, od 27 czerwca 2019 r. do nadal) – w ramach konsultacji indywidualnych skorzystały 93 osoby a w szkołach powiatu kościerskiego zrealizowano 159 godzin zajęć profilaktycznych;
- Stowarzyszeniem OVUM w Gdyni, w zakresie utworzenia i prowadzenia Lokalnego Punktu Pomocy Pokrzywdzonym przestępstwem w Kościerzynie, udzielanie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom a także osobom najbliższym w zakresie określonym w umowie zawartej pomiędzy Stowarzyszeniem a Ministrem Sprawiedliwości¹³ (współpraca stała w okresie od 1 marca 2019 r. do 31 grudnia 2021 r.) – z pomocy prawnej w 2021 r. skorzystało 10 osób;
- Stowarzyszeniem Integracja na Plus w Skarszewach, w zakresie utworzenia i prowadzenia Lokalnego Punktu Pomocy Pokrzywdzonym przestępstwem w Kościerzynie, udzielanie pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem i świadkom a także osobom najbliższym w zakresie określonym w umowie zawartej pomiędzy Stowarzyszeniem a Ministrem Sprawiedliwości¹⁴ (współpraca stała, od 17 stycznia 2022 r. do nadal), z pomocy prawnej w latach objętych kontrolą skorzystało 31 osób.

Ponadto, prowadzono bieżącą współpracę z:

- Komendą Powiatową Policji (dalej: „KPP”), w ramach pracy Zespołów Interdyscyplinarnych (dalej: „ZI”) oraz bieżących zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy wynikających z ustawy, konsultowanie sytuacji osób doświadczonych przemocą, stosujących przemoc, omawianie działań co do osób objętych procedurą Niebieska Karta (dalej: „NK”), a także na udziale w diagnozowaniu zjawisk patologicznych i wsparcia w czasie realizacji pracy socjalnej w terenie (współpraca stała) – spotkania Zespołu Diagnostyczno-Konsultacyjnego ds. Profilaktyki i przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, w których każdorazowo brał udział przedstawiciel KPP, spotkanie Kierownika Referatu Wykroczeń, Dzielnicowych, Nieletnich i Patologii KPP w Kościerzynie (8 grudnia 2023 r.) z asystentami rodzin z terenu powiatu kościerskiego w celu usprawnienia współpracy;
- podmiotami leczniczymi, w zakresie uzyskania informacji o stanie zdrowia dzieci, wsparcia specjalistycznego, (badań, skierowań) dla dzieci doświadczających przemocy;

¹¹ Porozumienie o współpracy z dnia 8 marca 2023 r. w Sopocie pomiędzy Caritas Archidiecezji Gdańskiej w Sopocie a Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, w zakresie udostępnienia kierowanemu przez Powiat osobom dorosłym z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży z terenu Powiatu Kościerskiego całodobowego, okresowego miejsca pobytu w „Domu Samotnej Matki Caritas” w Matemblewie w ramach posiadanych miejsc w placówce.

¹² Porozumienie o współpracy w zakresie prowadzenia profilaktyki uzależnień w ramach Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego Polskiego Towarzystwa Zapobiegania Narkomanii zawarte w dniu 27 czerwca 2019 r. pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

¹³ Porozumienie o współpracy zawarte w dniu 1 marca 2019 r. pomiędzy Stowarzyszeniem OVUM Gdynia, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

¹⁴ Porozumienie o współpracy zawarte w dniu 17 stycznia 2022 r. pomiędzy Stowarzyszeniem Integracja na Plus Skarszewy a Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

- Centrum Zdrowia Psychicznego przy Szpitalu Specjalistycznym w Kościerzynie, w ramach kierowania dzieci do objęcia wsparciem po przejściach traumatycznych (współpraca stała),
- Ośrodkiem Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży przy Szpitalu Specjalistycznym w Kościerzynie (współpraca sporadyczna), w ramach kierowania dzieci do objęcia wsparciem po przejściach traumatycznych (współpraca sporadyczna);
- szkołami lokalnymi, w zakresie profilaktyki młodzieży w sprawie uzależnień i skutków zdrowotnych i psychicznych stosowania środków lub innych powikłań spowodowanych uzależnieniami behawioralnymi, odpowiedzialnego rodzicielstwa (współpraca stała) – spotkania edukacyjne dla młodzieży pt. „Odpowiedzialne rodzicielstwo” on-line ok. 100 uczniów;
- przedszkolami, w zakresie praw dziecka, spotkania edukacyjne z przedszkolakami w zakresie praw dziecka (współpraca stała)- 80 dzieci w 2021 r.;
- placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w zakresie udziału w zespołach do spraw okresowej oceny pobytu dzieci w placówkach (współpraca stała) – udział dzieci w projektach, imprezach, piknikach organizowanych przez PCPR;
- Sądami Rejonowymi w Kościerzynie, Kartuzach, Chojnicach, Gdańsku oraz Starogardzie Gdańskim, w zakresie realizacji postanowień, przekazywanie informacji o dziecku umieszczonym w pieczy, jego funkcjonowaniem, współpracy z rodzicami biologicznymi, występowanie o zabezpieczenie potrzeb – alimentacja, uregulowanie sytuacji prawnej dziecka, kontaktów rodziców z dziećmi (współpraca stała) – konferencja dot. przemocy seksualnej ze szczególnym uwzględnieniem pigułki gwałtu (2021 r. 85 osób);
- Prokuraturą Rejonową w Kościerzynie, w zakresie zawiadamiania o stosowaniu przemocy, przekazywaniu informacji związanych z podejrzeniem stosowania przemocy (współpraca w przypadku zaistnienia takiej potrzeby);
- Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Gdańsku, w zakresie udziału w szkoleniach, konferencjach, diagnozowania problemów społecznych korzystanie ze środków UE – Funduszy Społecznych (współpraca stała);
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów, w zakresie kierowania osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin, udzielania osobom uzależnionym i członkom ich rodzin pomocy psychologicznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą domową (współpraca stała);
- Ośrodkami Pomocy Społecznej (dalej: „OPS”)¹⁵ w zakresie wymiany informacji, doświadczeń, prowadzenia grup samopomocowej asystentów rodzin, wsparcia metodycznego pracowników pomocy społecznej, udziale w spotkaniach ZI (w 2021 r. 10, w 2022 r. 11 i w 2023 r. dziewięć) (współpraca stała);
- Wojewodą Pomorskim, m.in. w zakresie przekazywania informacji dotyczących stosowania przemocy wobec dziecka oraz działań podjętych

¹⁵ Miejski OPS w Kościerzynie, Gminny OPS w Kościerzynie, OPS w Nowej Karczmie, Gminny OPS w Liniewie, OPS w Lipuszu, OPS w Dziemianach, Gminny OPS w Karsinie, OPS w Starej Kiszewie.

w związku z ujawnieniem sytuacji związanych z przemocą w czasie pobytu dziecka w pieczy (współpraca stała).

(akta kontroli str. 134-135, 137-159)

Według wyjaśnień Dyrektor, we współpracy z partnerami PCPR w zakresie działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy nie występowały bariery mogące determinować jej przebieg.

(akta kontroli str. 160-163)

Dyrektor oświadczyła, że PCPR przystępując do tworzenia programów z zakresu przeciwdziałania przemocy korzystało z konsultacji z instytucjami zaangażowanymi w ich realizację na etapie przygotowań (podsumowanie realizacji działań programu z roku ubiegłego, zebranie danych i określenie potrzeb np. o ilości miejsc na program korekcyjny, określenie obszarów do pracy). Przed poddaniem programu pod Uchwałę Rady Powiatu zaangażowane instytucje miały możliwość zgłaszania swoich uwag, które brane były pod uwagę na kolejnych etapach realizacji programów¹⁶.

(akta kontroli str. 160-163)

W 2023 r. PCPR, w trzech (z trzech) przypadkach informowało Sąd o przypadkach przemocy domowej, z czego o dwóch przypadkach do PCPR wpłynęła z Sądu informacja zwrotna o podjętych działaniach, o trzecim przypadku PCPR nie posiadało wiedzy o zajęciu się sprawą przez Sąd, o taką informację PCPR nie występowało do Sądu. Jak wyjaśniła Dyrektor z uwagi na udział pracowników PCPR w ZI, uzyskiwali oni na bieżąco wiedzę o sytuacji rodzinnej.

W latach 2021-2022 nie wystąpiły przypadki informowania Sądu o przypadkach przemocy domowej, nie było takich przypadków.

(akta kontroli str. 160-163)

1.3 W latach 2021 – 2023 na zadania związane wyłącznie z realizacją zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy (ujęte w rozdziale 85205) PCPR wydatkowało odpowiednio 174 503,93 zł (§ 4010 – 123 585,80 zł, § 4040 – 6 868,05 zł, § 4110 – 22 062, 44 zł, § 4120 – 2 637,71 zł, § 4170 – 12 900,00 zł, § 4210 – 492,85 zł, § 4300 – 1 500,00 zł, § 4440 – 3 457,08 zł, § 4700 – 1 000,00 zł), 213 873,18 zł (§ 4010 – 143 357,11 zł, § 4040 – 10 088,17 zł, § 4110 – 26 521,86 zł, § 4120 – 3 364,36 zł, § 4170 – 21 900,00 zł, § 4210 – 1 000,00 zł, § 4300 – 2 900,00 zł, § 4440 – 3 741,68 zł, § 4700 – 1 000,00 zł) i 228 691,63 zł. (§ 4010 – 156 082,69 zł, § 4040 – 13 548,10 zł, § 4110 – 29 344,66 zł, § 4120 – 2 191,71 zł, § 4170 – 20 100,00 zł, § 4210 – 800,00 zł, § 4300 – 4 024,47 zł, § 4440 – zł, § 4700 – 2 600,00 zł).

¹⁶ W trakcie realizacji: Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021 (uchwała nr XXII/13/2021 z dnia 24 marca 2021 r.); Programu profilaktyki w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021 oraz Programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w powiecie kościerskim na rok 2021 (uchwała nr XXII/14/2021 z dnia 24 marca 2021 r.) - konsultacje od listopada 2000 r. do marca 2021 r. (ze względu na pandemię COVID-19 konsultacje odbywały się za pomocą środków porozumiewania się na odległość – email, rozmowy telefoniczne). W trakcie realizacji Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026 – zawierający w sobie program korekcyjno-edukacyjny oraz psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc (uchwała nr XXX/5/2022 z dnia 19 stycznia 2022 r.) konsultacje odbywały się za pomocą środków porozumiewania się na odległość – email, rozmowy telefoniczne w okresie od listopada 2021 r. do stycznia 2022 r. Projekt został przedstawiony w dniu 6 grudnia 2021 r. w trakcie spotkania Powiatowego Zespołu Diagnostyczno – Konsultacyjnego ds. Profilaktyki i przeciwdziałaniu Wykluczenia Społecznego, których członkami są m.in. przedstawiciele gmin, Sądu, Policji. Przedstawiciele mieli możliwość udzielenia komentarzy do programu przed przyjęciem Uchwały Rady Powiatu.

Głównymi wydatkami były wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń dla pracowników Punktu Interwencji Kryzysowej realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy. Pozostałe dotyczyły m.in. prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych, rozpropagowania materiałów i ulotek, materiałów reklamowych, pomocy dydaktycznych, zakupów na cele spotkań, przeprowadzenie prelekcji, wynajmu sal oraz szkoleń pracowników.

(akta kontroli str. 187-188, 199-200, 212-213)

Dyrektor wyjaśniła, że w rozdziale 85218 „Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie” oraz 85395 „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim” znajdują się także działania związane z problematyką przemocy domowej, jednak w żaden sposób PCPR nie jest w stanie określić tych wydatków, w przybliżeniu mogło zostać wydatkowane mniej więcej od 1% do 2% kwot w poszczególnych latach, a dotyczyły zatrudnienia specjalistów, warsztatów dla dzieci i młodzieży, warsztatów dla rodziców, organizacji wyjazdu terapeutycznego dla dzieci.

(akta kontroli str. 169-178)

Środki przeznaczone na realizację zadań związanych z przemocą domową stanowiły środki własne Powiatu oraz środki na zadania za zakresu administracji rządowej: w 2021 r. z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego (dalej: „PUW”) - dotacja w wysokości 10 800,00zł, wykorzystana w całości na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc, ze Starostwa – 163 703,93 zł (w tym: 5 448,81 zł środki na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego); w 2022 r. z PUW – dotacja w wysokości 13 500,00 zł, wykorzystana w całości na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc, - dotację w wysokości 7 200,00 zł, wykorzystana w całości na realizację programu psychologiczno- terapeutycznego dla osób stosujących przemoc, ze Starostwa – 193 173,18 zł (w tym: 1 800,00 zł na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego i 118,11 zł na realizację programu psychologiczno-terapeutycznego), w 2023 r. z PUW – dotacja w wysokości 12 400,00 zł, wykorzystana w całości na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc, - dotacja w wysokości 7 200,00 zł wykorzystana w całości na realizację programu psychologiczno-terapeutycznego, ze Starostwa – 209 091,63 zł (w tym: 2 900,00 zł na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego i 115,59 zł na realizację programu psychologiczno-terapeutycznego).

(akta kontroli str. 1137-1140)

W latach 2021-2023 PCPR nie występowało o środki zewnętrzne, natomiast kontynuowało korzystanie ze środków z projektu pn. „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Powiat Kościerski był liderem projektu, partnerem Fundacja „Sprawni Inaczej” - realizacja projektu została przedłużona do października 2023 r.

Dyrektor wyjaśniła, że PCPR w latach 2018-2019 bezskutecznie występowało o środki na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy z ministerialnych programów osłonowych. W związku z powyższym, że w latach 2021-2023 PCPR prowadził projekt „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim”, który uwzględniał wsparcie osób i rodzin również dotkniętych lub zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie, dlatego PCPR nie występowało o takie środki w latach objętych kontrolą.

(akta kontroli str. 173-178)

Udział wydatków na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy PCPR w wydatkach ogółem powiatu¹⁷ wynosił w 2021 r. – 0,15% (174 503,93 zł/113 282 266,04 zł), w 2022 r. – 0,16% (213 873,18 zł /135 465 866,86 zł).

Udział wydatków na zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy PCPR w wydatkach ogółem PCPR¹⁸ wynosił w 2021 r. – 2,44% (174 503,93 zł /7 153 265,61 zł), w 2022 r. – 2,90% (213 873,18 zł /7 355 181,17 zł) i w 2023 r. – 3,01% (228 691,63 zł /7 587 509,11 zł).

(akta kontroli str. 182-188, 199-200, 212-213)

Dyrektor, składając Radzie Powiatu sprawozdania z działalności PCPR, przedstawiała wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej, co było zgodne z art. 112 ust. 12 i 13 ustawy o pomocy społecznej¹⁹. Stanowił on integralną część ww. sprawozdania, które corocznie było przedstawiane Radzie Powiatu na sesji. Sprawozdanie za rok poprzedni wraz z wykazem potrzeb na rok bieżący przedstawiono na sesjach Rady: 17 lutego 2021 r., 16 lutego 2022 r. i 15 lutego 2023 r. Wszystkie pozycje z ww. wykazów związane z koniecznością poniesienia kosztów były uwzględnione w uchwałach budżetowych przyjętych przez Radę Powiatu.

Badanie sprawozdań z działalności PCPR za 2020 r. 2021 r. i 2022 r. wykazało, że na poszczególne lata okresu objętego kontrolą, wśród potrzeb w ww. zakresie wskazano m.in:

- utrzymanie oferty pomocowej PCPR dla rodzin i osób o specjalistów (psychologów, terapeutów, psychiatrę) w ramach prowadzonego projektu oraz zadań własnych (2021, 2022, 2023), zarówno w Powiatowym Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na 2021 r. (dalej: „Program 2021”) jak i w Powiatowym Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026 (dalej: „Program 2022-2026”), jako propozycję zadań wskazano: psychoedukację osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie, udzielanie poradnictwa specjalistycznego;
- unormowanie realizacji zadania powiatu z zakresu zapewnienia miejsc całodobowego pobytu dla matek z dziećmi (2021); w Programie 2021, jako propozycję zadań wskazano: nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami zapewniającymi schronienie w specjalistycznych ośrodkach wsparcia;
- przygotowanie dokumentacji o porozumienie między samorządami w zakresie zapewnienia miejsc całodobowego pobytu dla matek z dziećmi (2022); w Programie 2021, jako propozycję zadań wskazano: nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami zapewniającymi schronienie w specjalistycznych ośrodkach wsparcia
- szkolenie kadry pracowników PCPR z zakresu realizacji zadań KPA, zamówień publicznych, kadr (2021), w Programie 2021 jako propozycję

¹⁷Wydatki ogółem Powiatu Kościerskiego: w 2021 r. 113 282 266,04 zł [Raport o stanie Powiatu Kościerskiego za 2021 rok.pdf \(e-bip.eu\)](#) w 2022 r. – 135 465 866,86 zł, [Raport o stanie Powiatu Kościerskiego za 2022 rok.pdf \(e-bip.eu\)](#).

¹⁸ Wydatki ogółem PCPR według danych ze sprawozdań RB 28S z wykonania planu wydatków budżetowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie: w 2021 r. - 7 153 265,61 zł, w 2022 r. - 7 355 181,17 zł, w 2023 r. - 7 587 509,11 zł.

¹⁹ Ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r., poz. 901, ze zm.), (dalej: „ustawa ops”).

zadań wskazano: szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;

- utrzymanie oferty szkoleniowej i podnoszenie kompetencji zawodowych kadry pomocy społecznej z terenu Powiatu Kościerskiego (2021, 2022, 2023), zarówno w Programie 2021 jak i w Programie 2022-2026, jako propozycję zadań wskazano: szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu, oraz doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- kontynuację szkoleń kadry pracowników PCPR z zakresu realizacji zadań (2022, 2023); zarówno w Programie 2021 jak i w Programie 2022-2026, jako propozycję zadań wskazano: szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu, oraz doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- kontynuowanie oferty działalności Punktu Interwencji Kryzysowej w Kościerzynie i realizacja zadań z zakresu ustawy o pomocy społecznej, (2021, 2022, 2023); w Programie 2022-2026, w proponowanych zadaniach wskazano prowadzenie Punktu Interwencji Kryzysowej, rozwijanie jego działalności, opracowanie i realizację powiatowego programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc, monitorowanie sytuacji osób biorących udział w oddziaływaniach PKE;
- utrzymanie działalności Punktu Konsultacyjnego PTZN (2021, 2022, 2023), zarówno w Programie 2021 jak i w Programie 2022-2026, jako propozycję zadań wskazano: prowadzenie konsultacji indywidualnych;
- podjęcie działań zmierzających do uzyskania środków na kontynuację programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy (2021, 2022, 2023); zarówno w Programie 2021 jak i w Programie 2022-2026, w proponowanych zadaniach wskazano pozyskiwanie środków z budżetu Państwa na realizację programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych;
- aplikowanie środków z programów rządowych oraz środków UE z przeznaczeniem na zwiększenie oferty pomocowej w zakresie usług społecznych dla grup osób korzystających z pomocy PCPR (2021, 2022, 2023).

(akta kontroli str. 1000, 1053, 1072)

Wykonanie wydatków w latach objętych kontrolą w stosunku do faktycznych potrzeb i wartości ujętych w pierwotnej uchwale budżetowej były wyższe, aniżeli w pierwotnej uchwale budżetowej: w 2021 r. o 0,32%, w 2022 r. o 3,62% i w 2023 r. o 11,28%.

(akta kontroli str. 179)

Dyrektor wyjaśniła, że różnice wynikają z faktu przyjęcia do budżetu dotacji otrzymanej z Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego a także zwiększenia budżetu na paragrafach wynagrodzeń i pochodnych związanych z podwyżkami.

W ocenie Dyrektor, środki otrzymane na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy były adekwatne do potrzeb oraz, że wszystkie zaplanowane działania udało się zrealizować.

(akta kontroli str. 164-165, 170-172, 180-181)

1.4 W okresie objętym kontrolą NIK w PCPR przeprowadzono jedną w 2023 r. kontrolę zewnętrzną. Kontrola przeprowadzona została przez Zarząd Powiatu

Kościerskiego i dotyczyła organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w tym także przeprowadzenia kontroli jednej rodziny zastępczej, w której wszczęto przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościerzynie (dalej: MOPS)”, procedurę Niebieskiej Karty (dalej: „NK”). W jej wyniku nie stwierdzono uchybień w funkcjonowaniu zawodowej rodziny zastępczej, nie zaobserwowano nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny zastępczej oraz stwierdzono, że organizator prawidłowo realizował nałożone obowiązki. Zalecono, aby organizator pieczy zastępczej zwrócił się do MOPS, o wskazanie jakimi kierował się przesłankami wszczęcia procedury NK.

(akta kontroli str.448-451)

1.5 W latach 2021-2023 zarówno do PCPR, jak i do Starostwa Powiatowego w Kościerzynie nie wpłynęły skargi dotyczące przedmiotu kontroli.

(akta kontroli str. 453-458)

Stwierdzona
nieprawidłowość

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości:

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie. Sposób organizacji PCPR pozwalał na wykonywanie zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy, co było wynikiem m.in. posiadania właściwego wykształcenia i doświadczenia zawodowego przez pracowników zajmujących się przedmiotową problematyką oraz ich uczestnictwa w niezbędnych szkoleniach. PCPR współdziałało z różnymi podmiotami w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej. PCPR corocznie otrzymywało dotacje na realizację zadań w ww. obszarze. Sposób ewidencji wydatków na zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej utrudniał dokładne określenie ich skali.

OBSZAR

2. Realizacja programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, a także pozostałych programów z tego zakresu.

Opis stanu
faktycznego

2.1 PCPR w kontrolowanym okresie przeprowadziło trzy diagnozy dotyczące rozpoznania zjawiska przemocy domowej, podstawą ich opracowania były: informacje od jednostek zaangażowanych w system przeciwdziałania przemocy w powiecie kościerskim z realizacji programu przeciwdziałania przemocy, informacje uzyskane z: OPS, ZI, Policji, od uczestników Powiatowego Zespołu Diagnostyczno-Konsultacyjnego ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, badania ogólnopolskie dotyczące zjawiska przemocy domowej, diagnoza problemów społecznych powiatu kościerskiego a ponadto w 2023 r. ankieta badawcza przeprowadzona wśród mieszkańców powiatu kościerskiego na temat zjawiska przemocy, którzy mogli wyrazić swoją opinię, w tym dot. zjawiska przemocy domowej, klasyfikując ją na tle innych problemów społecznych, jako jedną z najistotniejszych²⁰. Diagnozy były aktualizowane co roku poprzez analizę zjawiska przemocy, zebranie informacji od jednostek zaangażowanych w system przeciwdziałania przemocy. Ustalono, że odsetek

²⁰ Najistotniejszym, według wyników ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców, problemem społecznym był alkoholizm (wg 115 ankietowanych), kolejnym była narkomania (wg 76 ankietowanych), następnie problemy ludzi starszych (wg 60 ankietowanych) oraz przemoc domowa (wg 55 ankietowanych).

rodzin zagrożonych przemocą w powiecie kościerskim w latach objętych kontrolą wynosił: w 2021 r. - 0,61%²¹, w 2022 r. – 0,86%²² a w 2023 r. – 0,84%²³.

Wynikały z nich następujące wnioski:

- w 2021 r., realizowanie zadań w oparciu o współpracę między instytucjami będąca źródłem nowych rozwiązań i inspiracji, wzmacnianie działań z zakresu edukacji i informowania środowiska lokalnego na temat profilaktyki przemocy w rodzinie, informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy, wzmocnienie dostępności do bezpłatnej pomocy psychologicznej, szczególnie dla grupy dzieci i młodzieży, umożliwienie realizacji ciągłej oferty warsztatów dla rodziców rozwijających umiejętności wychowania bez użycia przemocy. Wnioski zostały wykorzystane w: Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Programie Profilaktyki w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, Programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;
- w 2022 r., rozwój i wspieranie wokół obszarów: profilaktyka, diagnoza i edukacja społeczna, ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie, podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wnioski zostały wykorzystane w: Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026 zawierającym w sobie Program korekcyjno-edukacyjny oraz psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową, sprawozdaniu z działalności PCPR przedstawianym Radzie Powiatu, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu na lata 2022-2026;
- w 2023 r., kontynuowanie realizacji zadań w oparciu o współpracę między instytucjami i jej usprawnianie, wzmacnianie działań z zakresu edukacji i informacji środowiska lokalnego na temat przemocy domowej a w szczególności możliwościach uzyskania wsparcia i pomocy, wzmacnianie działań z zakresu edukacji i informacji środowiska lokalnego na temat ważnych problemów społecznych takich jak uzależnienia i problemy ludzi starszych, wzmocnienie dostępności do bezpłatnej pomocy psychologicznej szczególnie dla grupy dzieci i młodzieży, umożliwienie realizacji ciągłej oferty warsztatów dla rodziców rozwijających umiejętności wychowywania bez użycia przemocy w rodzinie, włączanie się w ogólnopolskie kampanie promujące życie rodzinne bez przemocy i rozwijanie lokalnych kampanii, stwarzanie warunków dla osób pracujących z rodzinami zagrożonymi przemocą do dostępu do wsparcia i superwizji. Wnioski zostały wykorzystane w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2028, Programie korekcyjno-edukacyjnym oraz psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową, Sprawozdaniu z działalności PCPR przedstawianym

²¹ (stosunek liczby osób w rodzinach, gdzie prowadzona była procedura NK do liczby ludności w powiecie kościerskim w roku 2020).

²² (stosunek liczby osób w rodzinach, gdzie prowadzona była procedura NK do liczby ludności w powiecie kościerskim w roku 2021).

²³ (stosunek liczby osób w rodzinach, gdzie prowadzona była procedura NK do liczby ludności w powiecie kościerskim w roku 2022).

W odpowiedzi na wyniki diagnozy PCPR zaplanowało następujące działania:

- w 2021 r., w Powiatowym Program przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na 2021 r.: diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie, nawiązywanie, rozwijanie i wzmacnianie działalności pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, upowszechnienie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie, realizację procedury NK poprzez uprawnione podmioty, realizację pomocy dla osób doświadczających przemocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie całodobowych miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art.12a ustawy o przeciwdziałania przemocy w rodzinie, monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą; w Programie profilaktyki w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie kościerskim na 2021 r.: prowadzenie działań o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym w zakresie promowania i wdrażania metod wychowawczych, prowadzenie działań o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, poprawa współpracy i kompetencji kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałania przemocy w rodzinie; w Programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc rodzinie na 2021 r.: ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie, oddziaływania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym w ramach procedury NK, opracowanie i realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego.

PCPR na realizację Programów składało zapotrzebowanie do Powiatu w roku poprzedzającym 2021 r., sporządziło projekt - plan budżetu na kwotę 164 209,62 zł, który był przedstawiany do zatwierdzenia w uchwale budżetowej na rok 2021 r.

- w 2022 r. i w 2023 r., w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022 – 2026,

w obszarze „Profilaktyka, diagnoza i edukacja społeczna”: diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu, w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie, prowadzenie lokalnych kampanii społecznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, współpracę pomiędzy organami samorządu terytorialnego a organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w ramach działania projektów prowadzonych przez organizacje pozarządowe, opracowanie i realizację powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; w obszarze „Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”: upowszechnianie baz danych na temat instytucji rządowych i samorządowych a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, nawiązywanie, rozwijanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy w szczególności: medycznej, psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej, opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie, realizacja procedury NK przez uprawnione podmioty, realizowanie pomocy dla osób doświadczających przemocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych, zapewnienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej, zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą; w obszarze „Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie: ewidencjonowanie instytucji rządowych i samorządowych, podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie, opracowanie i realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w warunkach wolnościowych i w jednostkach penitencjarnych, monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, badanie skuteczności programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych kierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez monitorowanie ich zachowań przez okres do 3 lat po ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego, monitorowanie udziału osób stosujących przemoc w rodzinie w oddziaływaniach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, opracowanie i realizację oddziaływań edukacyjnych lub wspierających dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny lub psychologiczno-terapeutyczny. PCPR na realizację Programów składało zapotrzebowania do Powiatu w roku poprzedzającym 2022 i 2023 r., sporządziło projekt - plan budżetu na kwotę odpowiednio

181 906,23 zł i 203 213,00 zł, które były przedstawiane do zatwierdzenia w uchwale budżetowej odpowiednio na 2022 i 2023r.

(akta kontroli str. 462-476, 1305-1340)

Dyrektor wyjaśniła, że w opracowanych diagnozach zjawiska przemocy domowej PCPR nie zidentyfikowało trudności w realizacji skutecznych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Natomiast przygotowując dokument Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2022-2026 w analizie diagnostycznej (SWOT) w zagrożeniach przy realizacji działań wskazano na aspekty mogące zostać określone mianem barier przy realizacji Strategii (epidemia, izolacja społeczna, samotność, rozwój zaburzeń psychicznych, zwiększenie problemów przemocy w rodzinie i uzależnień) powodujących pogłębianie lub powstawanie różnego rodzaju dysfunkcji. W tej analizie wskazano również, że zagrożeniem przy realizacji działań może być niestabilność przepisów prawa lub ich szeroka interpretacja, którego przykładem jest wystąpienie przez PCPR zapytania do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019 r. o zajęcie stanowiska dotyczącego procedury NK.

(akta kontroli str. 459-460)

2.2 W latach 2021-2023 obowiązywały dwie Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego, przyjęte uchwałami: nr XXI/1/2016 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 20 stycznia 2016 r.²⁴ „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016-2021” (dalej: „Strategia na lata 2016-2021”) oraz nr XXX/4/2022 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r.²⁵ „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2022-2026” (dalej: „Strategia na lata 2022-2026”).

W „Strategii na lata 2016-2021” określono cztery cele strategiczne, w tym: „Skuteczny system wsparcia osób i rodzin znajdujących się w kryzysie”, w ramach którego uwzględniono dążenie do zmniejszenia zjawiska przemocy w poszczególnych sferach życia społecznego.

W „Strategii na lata 2022-2026” określono sześć celów strategicznych, w tym: „Poprawa jakości opieki i wychowania w rodzinach oraz w innych instytucjach wspierających dzieci i młodzież”, w ramach których, uwzględniono realizację kampanii społecznych upowszechniających wiedzę na temat problemu przemocy w rodzinie, umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami oraz możliwości uzyskania pomocy w kryzysie, prowadzenie i rozwój poradnictwa specjalistycznego, mediacji, terapii par, wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi oraz całymi rodzinami doświadczającymi trudności, kryzysów i przemocy; „Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu”, w ramach których uwzględniono wzrost świadomości społecznej w zakresie uzależnień, przemocy i innych zagrożeń bezpieczeństwa, zmniejszenie częstotliwości występowania przemocy i kryzysów w rodzinach.

W okresie objętym kontrolą, na terenie powiatu były realizowane następujące programy przeciwdziałania przemocy:

- Powiatowy Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021,

²⁴ Uchwała nr XXI/1/2016 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 20 stycznia 2016 r. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2016-2021”.

²⁵ Uchwała nr XXX/4/2022 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2022-2026”.

- Program profilaktyki w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w powiecie kościerskim na rok 2021,
- Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021,
- Powiatowy Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026 (w nim zawarte 4 Programy: „Program profilaktyki dotyczący udzielenia specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie Kościerskim na lata 2022-2026”, „Program ochrony i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie na lata 2022-2026”, „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026” oraz „Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026”).

(akta kontroli str. 515-564, 583-596, 603-737)

Uchwałą Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 24 marca 2021 r. przyjęty został Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ofiar Przemocy w Rodzinie na 2021 r.²⁶ opracowany został przez PCPR, określał kompleksowe działania skierowane zarówno na profilaktykę przeciwdziałania przemocy, jak również na ochronę ofiar przemocy i oddziaływania kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie. Działaniami do podjęcia wskazanymi w Programie, którym przypisano realizatorów, wskazano wskaźniki: Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze powiatu (w tym w odniesieniu do gmin, ustalenie odsetka populacji rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie (w 2021 r. - 0,61%²⁷, w 2022 r. – 0,86%²⁸ a w 2023 r. – 0,84%²⁹), Realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, nawiązanie, rozwijanie i wzmacnianie działalności pomiędzy instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacji pozarządowych w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie), Realizacja procedury „NK” przez uprawnione podmioty, realizowanie pomocy dla osób doświadczających przemocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, terapii indywidualnej lub grupowej, pomocy w formie grup wsparcia lub innych grup samopomocowych, Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie całodobowych miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a ustawy

²⁶ Uchwała Nr XXII/13/2021 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Powiecie Kościerskim na rok 2021”.

²⁷ (stosunek liczby osób w rodzinach, gdzie prowadzona była procedura NK do liczby ludności w powiecie kościerskim w roku 2020).

²⁸ (stosunek liczby osób w rodzinach, gdzie prowadzona była procedura NK do liczby ludności w powiecie kościerskim w roku 2021).

²⁹ (stosunek liczby osób w rodzinach, gdzie prowadzona była procedura NK do liczby ludności w powiecie kościerskim w roku 2022).

o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą, Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych zadań byli realizatorzy programów oraz partnerzy – łącznie 17 podmiotów.

W Harmonogramie programu wskazano obszary i rodzaje działań, proponowane zadania w ramach działania, wskaźniki realizacji, realizatorów i partnerów programu. Np. w obszarze ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie: w zadaniu dot. upowszechniania informacji edukacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej” (poz. nr 4), określono dwa wskaźniki – liczba „opracowanych materiałów informacyjnych i szacunkowa liczba odbiorców materiałów, realizator zadania PCPR, koszt 1 000,00 zł, źródło finansowania – dotacja od Wojewody i 23 273,00 zł środki własne powiatu; w zadaniu dot. psychoedukacji osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie (poz. nr 5), określono jeden wskaźnik – liczba osób uczestniczących w działaniach, realizator zadania PCPR, koszt 23 273,00 zł, źródło finansowania -środki własne powiatu w obszarze podnoszenie kompetencji, rozwijanie i doskonalenie służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w zadaniu dot. realizacji zadań własnych powiatu zgodnie z art.19 pkt 14 i 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. ops – szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu, oraz doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu (poz. 11), określono trzy wskaźniki – liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa i wsparcia psychologicznego, liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych i liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych, realizator zadania Powiat/PCPR, koszt 1 000,00 zł, źródło finansowania - środki własne powiatu.

Według danych z Programu, głównymi źródłami finansowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy: środki finansowe własne realizatorów programu, środki finansowe budżetów gmin, środki finansowe z budżetu powiatu kościerskiego, środki finansowe z budżetu samorządu województwa pomorskiego, pozabudżetowe środki finansowe pozyskiwane z różnych programów (krajowych i unijnych), środki finansowe budżetu państwa.

(akta kontroli str. 822, 1303)

Program monitorowany poprzez składanie przez PCPR raportu z realizowanych działań, który przedstawiany był wraz ze sprawozdaniem z działalności PCPR przedkładanym Radzie Powiatu Kościerskiego po zakończeniu roku budżetowego. Źródłami informacji o realizacji Programu były wskaźniki realizacji zadań.

(akta kontroli str. 533-564)

Uchwałą Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r. przyjęty został Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026³⁰, opracowany został przez PCPR, określał kompleksowe działania

³⁰ Uchwała Nr XXXI/5/2022 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kościerskim na lata 2022-2026”.

skupione wokół czterech obszarów: Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna; Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie; Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie; Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program 2022-2026 wyodrębniał cztery programy: „Program Profilaktyki dotyczący udzielenia specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026”, „Program ochrony i pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie na lata 2022-2026”, „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026” oraz „Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026”.

Głównym celem programów było zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce poprzez realizację działań w obszarach: Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy w rodzinie, Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

W Harmonogramie programu wskazano obszary i rodzaje działań, proponowane zadania w ramach działania, wskaźniki realizacji, realizatorów i partnerów programu. Np. w obszarze „Profilaktyka, diagnoza społeczna i edukacja społeczna”, w zadaniu dot. zbierania informacji nt. zjawiska przemocy poprzez ewaluację programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (poz. nr 1), określono jeden wskaźnik – liczba diagnoz, realizator zadania PCPR, (koszt: 2022 r. – 36 666,00 zł, w 2023 r. – 33 527,00 zł), źródła finansowania środki własne powiatu; w zadaniu dot. prowadzenia warsztatów dla różnych grup odbiorców oraz prowadzenia konsultacji indywidualnych (poz. nr 3), określono dwa wskaźniki – liczba zrealizowanych działań i liczba osób, którym udzielono informacji dotyczącej przeciwdziałania przemocy w rodzinie, realizator zadania PCPR, (koszt: 2022 r. – 36 666,00 zł, w 2023 r. – 33 527,00 zł), źródła finansowania środki własne powiatu; w zadaniu dot. opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim (poz.nr 4), określono jeden wskaźnik – liczba zrealizowanych programów, realizator zadania PCPR, (koszt: 2022 r. – 36 666,00 zł, w 2023 r. – 33 527,00 zł), źródła finansowania – środki własne powiatu.

Programy były spójne z programami: krajowym, wojewódzkim i gminnym.

(akta kontroli str. 823-824,1304)

Jak wyjaśniła Dyrektor, PCPR sporządzało roczne plany działalności, stanowiące załącznik do regulaminu kontroli zarządczej, w których uwzględniane były cele ogólne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto PCPR, składała corocznie sprawozdania z działalności, które uwzględniały także wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Wykaz potrzeb dla zadań zakresu przeciwdziałania przemocy opisano w pkt 1.3 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 583-596)

Plany działalności PCPR stanowiące załączniki do Regulaminu kontroli zarządczej w PCPR zawierały m.in. cele „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” i planowaną wartość do osiągnięcia na koniec roku, określoną w następujących liczbach: klientów korzystających z wsparcia (w 2021 r. plan – 100, wykonanie – 111, w 2022 r. plan – 90, wykonanie – 109), porad udzielonych w punkcie (w 2021 r. plan – 350, wykonanie – 270, w 2022 r. plan – 300, wykonanie – ok. 400), udzielonych porad telefonicznie (w 2021 r. plan – 50, wykonanie – 220 – w tym – 35 dot. przemocy, w 2022 r. plan – 100, wykonanie – 74 – w tym trzy dot. przemocy), porad udzielonych w miejscu zamieszkania klienta (w 2021 r. plan – trzy, wykonanie – dwa, w 2022 r. plan – trzy, wykonanie – zero) oraz osób biorących udział w oddziaływaniach profilaktycznych (w 2021 r. plan – 50, wykonanie – 500 i w 2022 r. plan – 50, wykonanie – 1591).

Dyrektor wyjaśniła, że w planie działalności PCPR uwzględnia się ogólną liczbę osób korzystających ze wsparcia w PIK w związku z przeciwdziałaniem przemocy a na potrzeby sprawozdań wyodrębniane są różne kategorie problemów klientów, które stosownie są przyporządkowywane. W związku z powyższym powstaje naturalna różnica w poszczególnych informacjach. Ponadto różnica powstała w 2021 r. pomiędzy planowaną liczbą (350) a wykonaną liczbą (270) udzielanych w punkcie porad, wynika ze specyfiki czasu pandemii Covid-19.

(akta kontroli str. 739-742, 745, 750)

W latach 2021-2023 PCPR na terenie powiatu podejmowało zadanie określone w art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, polegające na opracowaniu i realizacji programów (na rok 2021 r. i lata 2022-2026 zawartym w Powiatowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026) służący działaniom profilaktycznym mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową. PCPR zorganizowało warsztaty dla rodziców podnoszące kompetencje wychowawcze w latach 2021 - 2022 r. dla czterech grup, po pięć osób i po 16 godzin a w 2023 r. dla trzech grup, po pięć osób i po 16 godzin. W 2021 r. przeprowadzono spotkania edukacyjne z 80 przedszkolakami w zakresie przysługujących im praw. W latach 2021-2023 przeprowadzono konsultacje indywidualne dla rodziców dot. m.in. wdrażania metod wychowania bez użycia przemocy (w 2021 r. – 28 osób, w 2022 r. – 23 osoby i w 2023 r. 64 osoby). W latach 2021 – 2023 PCPR realizowało kampanię społeczną pt. „19 dni przeciwko przemocy i krzywdzeniu dzieci i młodzieży”, w ramach której udzielano informacji i wsparcia na temat zjawiska przemocy, indywidualnie w PCPR oraz za pośrednictwem mediów. Powyższe wpisuje się w art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy.

(akta kontroli str. 515-523, 995-996, 1049, 1071)

W latach objętych kontrolą 2021-2023 obowiązywały dwa programy korekcyjno-edukacyjne opracowane przez PCPR, jeden w 2021 r. pod nazwą „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021, przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 24 marca 2021 r.³¹ (dalej: „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych na 2021 r.”), i jeden zawarty w „Programie

³¹ Uchwała nr XXII/14/2021 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia „Programu profilaktyki w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021” oraz Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim na rok 2021”.

przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026³² przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r. (dalej: „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych na lata 2022-2026”). Programy trwały średnio po cztery miesiące w każdym roku. W latach objętych kontrolą w PCPR oddziaływaniami korekcyjno-edukacyjnymi objęto łącznie 45 sprawców przemocy w rodzinie (odpowiednio 15, 15 i 15). Ukończyło program 11 osób (73%) w 2021 r. i po siedmiu (47%) uczestników w 2022 r. i w 2023 r.. Grupę docelową określano we współpracy z OPS, które informowały o osobach, co których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc, dzięki tej współpracy PCPR miało informację na temat potrzeb odnośnie oddziaływań. Były to osoby, które dobrowolnie zgłaszały chęć udziału w tym także osoby, które otrzymały takie zobowiązanie z wyroków. Warunkiem uczestnictwa i przyjęcia do programu było podpisanie kontraktu dotyczącego udziału w Programach. Przystępując do Programów osoby były zapoznawane z regułami uczestnictwa podczas spotkań indywidualnych, zobowiązane do przestrzegania reguł, które ustalali trenerzy na pierwszym spotkaniu: bezpieczne i zgodne z zasadami współżycia społecznego zachowanie w trakcie uczestnictwa w zajęciach, w tym zachowanie trzeźwości i powstrzymanie się od używania innych substancji zmieniających świadomość, w spotkaniach grupowych czy indywidualnych dopuszczalne były dwie nieobecności na zajęciach podczas trwania całego programu, informowanie o planowanych nieobecnościach, zakończenie używania jakichkolwiek form przemocy w rodzinie, wyrażenie zgody na badania ewaluacyjne i monitorujące w trakcie trwania programu oraz przez okres trzech lat od jego zakończenia. Oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone były w siedzibie PCPR, w sali szkoleniowej po godzinach dostępności dla osób doświadczających przemocy w celu zapewnienia bezpieczeństwa. Zaplanowano cztery spotkania grupowe z edycji programu 2021 (w 2022 r. - 11, w 2023 r. - 11), z edycji programu 2022 (w 2023 r. – siedem). Założonym efektem prowadzenia Programów było powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym jej stosowaniem, zmianie przekonań odbiorców dotyczących stosowania przemocy poprzez rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia, radzenia sobie z emocjami, zmniejszenia skali zachowań uczestników opartych na sile i przemocy, wzroście świadomości na temat zjawiska przemocy, poszerzeniu katalogu zachowań alternatywnych do przemocy, kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez przemocy i uznania swojej odpowiedzialności za jej stosowanie. Monitoring prowadzony był przez pracowników PIK za pomocą spotkań osobistych, rozmów telefonicznych i korespondencji, przez okres trzech lat po zakończeniu programu, jeden raz na sześć miesięcy. Polegał na zbieraniu informacji dotyczących stosowania przemocy przez uczestników programu, osób wobec których stosowana była przemoc oraz instytucji realizujących pracę z rodziną.

Badanie teczek osobowych uczestników Programów wykazało, że teczki zawierały oświadczenia osób przystępujących do Programów (2021 – 15, 2022 - 14, 2023 r. – 15.), co było zgodne z pkt 5 Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych na 2021 r. i pkt IV.7. Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych na lata 2022-2026.

³² Uchwała Nr XXXI/5/2022 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kościerskim na lata 2022-2026”.

Badanie realizacji oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w przeprowadzone na wszystkich osobach, które przystąpiły do Programu (w latach 2021-2023) wykazało, że:

- w poszczególnych latach sprawcy przemocy w rodzinie uczestniczyli w 14 spotkaniach ze specjalistą w każdym roku,
- uczestnictwo w zajęciach grup wynosiło od 7% do 100%,
- wszystkie osoby, które ukończyły Program korekcyjno-edukacyjny (minimum 80% uczestnictwa) otrzymały stosowne zaświadczenia (w 2021 r. - 11, w 2022 r. - siedem i w 2023 r. - siedem);
- ewaluacje skuteczności Programu korekcyjno-edukacyjnego zostały przeprowadzone 27 lipca 2022 r., 29 grudnia 2022 r., 30 czerwca 2023 r., 27 grudnia 2023 r. (edycja 2021), 7 czerwca 2023 r. i 27 grudnia 2023 r. (edycja 2022),
- w wyniku ewaluacji potwierdzono uzyskanie efektów Programu korekcyjno-edukacyjnego u wszystkich osób, które ukończyły udział w ww. edycjach Programu (m.in. poprzez brak interwencji Policji u sprawcy przemocy w okresie 6 miesięcy od zakończenia Programu), tj. sprawca przemocy odstąpił od jej stosowania.

(akta kontroli str. 524-532, 583-589, 758-813, 821)

W okresie objętym kontrolą obowiązywał jeden „Program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie w powiecie kościerskim”, zawarty w Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie kościerskim na lata 2022-2026 (dalej: „Program psychologiczno-terapeutyczny na lata 2022-2026”), przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r.³³, opracowany przez PCPR. Program trwał średnio w 2022 r. osiem miesięcy i w 2023 r. cztery miesiące, w 2022 r. i 2023 r. było po ośmiu uczestników, ukończyło program w 2022 r. i w 2023 r. po czworo uczestników. W 2023 r. cztery osoby kontynuowały konsultacje rozpoczęte w latach poprzednich. Grupę docelową określano podczas prowadzonego monitoringu sytuacji osób biorących w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych we współpracy z OPS (kierującymi do programu osoby z rodzin, w których pomimo podjętych działań występował problem przemocy), jak również dobrowolne zgłoszenia osób, które dobrowolnie zgłaszały chęć udziału w programie. Oddziaływanie psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone były w siedzibie PCPR, w sali szkoleniowej po godzinach dostępności dla osób doświadczających przemocy w celu zapewnienia bezpieczeństwa oraz w wydzielonym pokoju, gdzie odbywały się zajęcia indywidualne. Zaplanowano spotkania indywidualne (po trzy spotkania odbyte w 2022 r. i w 2023 r.), i grupowe (po sześć spotkań w 2022 r. i w 2023 r.). Uczestnik zobowiązany był do podpisania kontraktu (wszystkie osiem osób podpisało kontrakt) i rozpoczęcia spotkań, zawierający zgodę uczestnika na udzielanie informacji osobom wobec, których stosował przemoc o fakcie jego uczestnictwa w Programie oraz zgodę na badania ewaluacyjne i monitorujące w trakcie trwania programu i po jego zakończeniu. Efektem prowadzenia programu było utrwalenie przez osoby stosujące przemoc zmian postaw i zachowań nabytych w trakcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Monitoring prowadzony był przez pracowników PIK za

³³ Uchwała Nr XXXI/5/2022 Rady Powiatu Kościerskiego z dnia 19 stycznia 2022 r. w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Kościerskim na lata 2022-2026”.

pomocą spotkań osobistych, rozmów telefonicznych i korespondencji. Monitoring prowadzony był przez okres trzech lat po zakończeniu programu jeden raz na sześć miesięcy. Polegał na zbieraniu informacji dotyczących stosowania przemocy przez uczestników programu, osób wobec których stosowana była przemoc oraz instytucji realizujących pracę z rodziną.

Badanie teczek osobowych uczestników Programu wykazało, że teczki zawierały oświadczenia osób przystępujących do Programu (po osiem w 2022 r. i w 2023 r.), co było zgodne z pkt V.3. Programu psychologiczno-terapeutycznego na lata 2022-2026.

Badanie spełnienia wymogów kwalifikacyjnych przez pracowników oraz osoby świadczące w okresie objętym kontrolą pracę w PIK wykazało, że specjaliści prowadzący oddziaływania: korekcyjno-edukacyjne (dwóch trenerów) oraz psychologiczno-terapeutyczne legitymowali się wykształceniem zgodnym z profilem świadczonych usług.

(akta kontroli str. 589-596, 814-821)

PCPR w latach 2021-2023 wystawiało zaświadczenia o ukończeniu programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych Pracownikami odpowiedzialnymi za przygotowanie ww. zaświadczeń byli pedagog i pracownik socjalny zatrudnieni w PCPR, mający w zakresie obowiązków zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej. PCPR wystawiło łącznie w latach 2021-2023 - 40 zaświadczeń, z tego 33 potwierdzające ukończenie obu programów. Z programu korekcyjno-edukacyjnego (edycja 2021, 2022 i 2023) – 25 zaświadczeń odpowiednio 11, siedem i siedem, z programu psychologiczno-terapeutycznego (edycja 2022-2023) – osiem zaświadczeń (po cztery w 2022 r. i 2023 r.). Zaświadczenia wydano dla osób, które uzyskały minimum 80% frekwencji i ukończyły program.

(akta kontroli str. 758-806, 814-815, 820)

2.3 W Programach ujęto zadania określone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W okresie objętym kontrolą ww. zadania były realizowane przez PCPR. Jak oświadczyła Dyrektor, wszystkie zaplanowane działania zostały zrealizowane.

(akta kontroli str. 164-165)

Według sprawozdań z realizacji Krajowych Programów Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wynikało:

- PCPR w latach 2021-2022 zrealizowało corocznie po jednej kampanii społecznej i tym samym podjęło zadanie określone w pkt 1.2.1. Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, W 2023 r. nie zrealizowano takiej kampanii. Jak wyjaśniła Dyrektor, kampania została zrealizowana, ale z powodu braku aktywności pola nie można było wpisać danych.

(akta kontroli str. 825-875)

- W latach objętych kontrolą PCPR nie podjęło współpracy z kościołami lub związkami wyznaniowymi w zakresie wprowadzenia tematyki zjawiska przemocy w rodzinie do działania poradni prowadzonych przez ww. podmioty lub do programu nauk przedmażeńskich (zadanie określone w Krajowym Programie w pkt 1.2.3. na 2021 r. i w pkt 1.2.2. na 2022 r. i 2023 r.). Dyrektor wyjaśnia, że nie realizowało takiej współpracy, natomiast PCPR posiadało wiedzę, że Kościół i inne podmioty realizujące programy z zakresu nauk przedmażeńskich w swoich działaniach uwzględniały treści związane z tematem przemocy w rodzinie, wychowania bez używania przemocy i w związku z tym nie było potrzeby planowania działań w tym zakresie.

(akta kontroli str. 825-875)

- Ze sprawozdań z realizacji Krajowego Programu za lata 2021 i 2022 wynikało, że PCPR nie podjęło również współpracy z organizacjami pozarządowymi, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w ramach działania projektów prowadzonych przez te organizacje (pkt 1.2.4. na 2021 r. i 1.2.3. na 2022 r.). Dyrektor wyjaśniła, że PCPR podejmowało współpracę z organizacjami pozarządowymi, których działalność nie była związana wyłącznie z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w związku z powyższym w latach 2021 i 2022 nie wykazywało statystyk w tym zakresie, natomiast w 2023 r. elementy edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie wprowadzono w działania realizowane we współpracy ze Stowarzyszeniem Integracja na Plus, z pomocy prawnej skorzystało 19 osób.

(akta kontroli str. 825-875)

- W latach 2021 – 2023 Powiat nie realizował działań w zakresie rozbudowy sieci i poszerzania oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie punktów konsultacyjnych, ośrodków wsparcia, domów dla matek z małoletnimi dziećmi, ośrodków interwencji kryzysowej (Krajowy Program pkt 2.1.6.). Dyrektor wyjaśniła, że Powiat nie realizował tego zadania, ponieważ dotychczasowa działalność PIK była wystarczająca w tym zakresie.

(akta kontroli str. 825-875)

- Powiat w latach 2021 - 2023 realizował jeden projekt (Projekt pn. „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 – przedłużony do października 2023 r.) w zakresie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, w ramach współpracy nawiązanej między instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi (Krajowy Program pkt 2.1.7).

(akta kontroli str. 825-875)

- W latach 2021-2023 PCPR opracowało w 2021 r. pięć, w 2022 r. trzy a w 2023 r. pięć informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy, w szczególności: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej (Krajowy Program pkt 2.2.1.).

(akta kontroli str. 825-875)

- Zgodnie z danymi wykazanymi w ww. sprawozdaniach (pkt 2.3.1) pracownicy PCPR sporządzili w 2023 r. jedną Niebieską Kartę (dalej: „NK”), w latach 2021 i 2022 nie sporządzali NK. Dyrektor wyjaśniła, że PCPR jest jedną z wielu instytucji uprawnionej do sporządzania NK. Z pomocy i wsparcia w PIK korzystały osoby, które samodzielnie się zgłaszały do PIK lub zostały skierowane przez inne instytucje. Pracownicy PIK w czasie pierwszego spotkania weryfikowali sytuację rodziny i kiedy zachodziła potrzeba wszczynali procedurę. W latach 2021-2022 nie było takich potrzeb, ponieważ osoby zgłaszające się do PIK były w realizacji procedury wszczętej przez inne instytucje.

(akta kontroli str. 825-875)

- Zgodnie z danymi wykazanymi w ww. sprawozdaniach za lata 2021, 2022 i 2023 PCPR realizowało pomoc w formie poradnictwa w 2021 r. wobec 27 osób, w 2022 r. wobec 21 osób (pkt 2.3.2. Krajowego Programu) a w 2023 r. wobec 31 osób (pkt 2.3.2. Krajowego Programu).

(akta kontroli str. 825-875)

- W okresie objętym kontrolą Powiat nie posiadał dla osób dotkniętych przemocą domową: ośrodków wsparcia, domów dla matek z małoletnimi dziećmi, ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (Krajowy Program pkt 2.3.5. i 2.3.6.), o czym szerzej w obszarze trzecim niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 825-875)

- Zgodnie z danymi wykazanymi w ww. sprawozdaniach za lata 2021 - 2023, uruchomiono lokalną linię telefoniczną dla osób doznających przemocy domowej, dostępną w innym niż całodobowy, wymiarze. (Krajowy Program pkt 2.3.8.). Zatrudnieni w PCPR dyżurowali pod numerem telefonu 667 761 455 w dniach i godzinach pracy PIK, tj.: poniedziałek 7.30 – 15.30, wtorek 7.30 – 15.30, środa 7.30 – 17.00, czwartek 7.30 – 15.30, piątek 7.30 – 14.00. Przeprowadzono w 2021 r. – 35 rozmów i interwencji i w 2022 r. – trzy rozmowy a 2023 r. – cztery. W ocenie Dyrektor, spadek rozmów i interwencji telefonicznych należy upatrywać w sytuacji pandemicznej, gdzie kontakty osobiste były częściowo ograniczone.

(akta kontroli str. 825-875)

- Zgodnie z danymi wykazanymi w ww. sprawozdaniach za lata 2021- 2023 podano (Krajowy Program pkt 2.3.9.), że w powiecie nie było pokoju przesłuchań przyjaznemu dziecku. Dyrektor wyjaśniła, że obowiązek posiadania przyjaznego pokoju przesłuchań dla dziecka należy do prokuratury. W praktyce wysłuchanie dziecka w innym miejscu niż prokuratura nie było na tyle wiarygodne, aby stanowiło dowód w sprawie i dziecko musiało być ponownie przesłuchiwane. Z informacji PCPR wynikało, że Prokuratura Rejonowa w Kościerzynie posiada przyjazny pokój przesłuchań, natomiast w PCPR dostępne są gabinety dostosowane do potrzeb dzieci, aby w przyjaznej atmosferze można było porozmawiać z dzieckiem.

(akta kontroli str. 825-875)

- W latach 2021- 2023 PCPR nie sporządzało raportów i analiz czynników sprzyjających i utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (Krajowy Program pkt 2.4.1.). Dyrektor wyjaśniła, że PCPR w sprawozdaniu z Krajowego Programu na lata objęte kontrolą odnosiło się tylko do rodzin i osób umieszczonych w specjalistycznym ośrodku wsparcia z ramienia PCPR. A w związku z faktem, że w latach 2021-2023 PCPR nie kierował osób doświadczających przemocy do ośrodków i nie zawsze PCPR miało możliwość uczestniczenia w pracach ZI, PCPR nie mógł monitorować i sporządzać analiz czynników sprzyjających lub utrudniających skuteczną pomoc tym osobom. Zadania te w takich sytuacjach spoczywało na gminnych ośrodkach i zespołach interdyscyplinarnych.

(akta kontroli str. 825-875)

- Zgodnie z danymi wykazanymi w ww. sprawozdaniach za lata 2021 - 2023, w PCPR ewidencjonowano instytucje rządowe, samorządowe, podmioty oraz organizacje pozarządowe, które realizują wszelkie działania adresowane do osób stosujących przemoc w rodzinie (Krajowy Program pkt 3.1.1.). PCPR w 2021 r. raz w roku aktualizowało na swojej stronie informator zawierający bazę teleadresową podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, w latach 2022 – 2023 dwa razy w roku.

(akta kontroli str. 825-875)

- Zgodnie z danymi wykazanymi w ww. sprawozdaniach w latach 2021 – 2023 (pkt 4.3.1. Krajowego Programu) w PCPR nie sporządzono diagnozy

szkoleniowych członków ZI oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Dyrektor wyjaśniła, że PCPR nie wykazywało rozeznania zapotrzebowania szkoleniowego, ponieważ diagnoza potrzeb szkoleniowych członków ZI i grup roboczych należy do gmin. Natomiast PCPR corocznie dokonuje potrzeb szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania przemocy, składając zapytania wśród realizatorów programu w czasie spotkań osobistych w ramach prac Zespołu Diagnostyczno-Konsultacyjnego oraz zapytań do pracowników PCPR, na podstawie których planuje szkolenia w tym zakresie.

(akta kontroli str. 825-875)

- Zgodnie z danymi wykazanymi w ww. sprawozdaniach za lata 2021 - 2023 (pkt 4.4.2. Krajowego Programu) w PCPR podano, że w każdym roku zorganizowano spotkania superwizyjne, w 2021 r. - 10, w 2022 r. - 15 i w 2023 r. - 24, w których brało udział od dwóch do trzech osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi tę przemoc.

(akta kontroli str. 825-875)

2.4 W latach objętych kontrolą obsługę finansowo-księgową, rachunkowości i sprawozdawczości oraz obsługę płacową prowadziło Centrum Usług Wspólnych w Kościerzynie³⁴ (dalej: „CUW”). Ewidencja księgowa pozwalała na ustalenie kosztów w rozbiciu na zadania własne i zlecone, z tym że jak oświadczyła Główna księgowa CUW, w 2021 r. dotacja dot. rozdziału 85205 § 4170 w kwocie 8 000,00 zł nie została szczegółowo wyodrębniona na koncie 130 i koncie 404 a ujęta została na § 4170 konta 998 i 980.

(akta kontroli str. 1084-1136)

Wydatki na przeciwdziałanie przemocy wyniosły w zakresie: zadań własnych w zakresie objętym kontrolą wyniosły w łącznej wysokości 555 586,23 zł, z tego: w 2021 r. - 158 255,12 zł, w 2022 r. 191 255,07 zł i w 2023 r. - 206 076,04 zł a zadania zlecone wyniosły w łącznej wysokości 61 482,51 zł, z tego: w 2021 r. - 16 248,81 zł, w 2022 r. - 22 618,11 zł i w 2023 r. - 22 615,59 zł.

(akta kontroli str. 167-168)

Koszty realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych poniesione w okresie objętym kontrolą wyniosły łącznie 46 848,81 zł (16 248,81 zł w 2021 r. 15 300,00 zł w 2022 r. oraz 15 300,00 zł w 2023 r.).

Koszty realizacji programów psychologiczno-terapeutycznych poniesione w okresie objętym kontrolą wyniosły łącznie 14 633,70 zł i dotyczyły lat 2022 i 2023 (7 318,11 zł w 2022 r. i 7 315,59 zł w 2023 r.).

(akta kontroli str. 1137-1140)

W 2021 r. nie zaplanowano i nie wydatkowano środków na realizację tego programu.

Dyrektor wyjaśniła, że Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2021 r. został przyjęty w marcu 2021 r., który zakładał realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych, lecz zapisy w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na czas przyjęcia uchwał o programach na 2021 r. nie uwzględniały zapisu rozszerzającego zadania dla powiatów z zakresu administracji rządowej. Ponadto zapotrzebowanie na programy z tego zakresu Powiaty składają pod koniec roku poprzedniego. W tym czasie PCPR nie miał żadnych gwarancji, że otrzyma dofinansowanie do „nowego programu”

³⁴ § 6 ust. 3 Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie z dnia 19 stycznia 2017 r. i 20 stycznia 2021 r.

dla powiatu. Pomimo to cały czas monitorowano możliwość skorzystania z dofinansowania z programu psychologiczno-terapeutycznego. Dokonano prób zdiagnozowania ilości osób mogących uczestniczyć, a ponieważ program zawierał dobrowolność uczestnictwa, chętnych do odbycia programu było niewiele. Propozycje kontynuacji wsparcia składane osobom, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny okazały się bezcelowe. Sytuacja pandemiczna również w tym okresie nie dawała żadnej pewności, że programy skierowane do osób stosujących przemoc dojdą do skutku lub czy uczestnicy nie wycofają się z uczestnictwa a ilość osób była znikoma. Według Dyrektora, przepisy jak również wytyczne dotyczące realizacji w żaden sposób nie były jasne co do formy (indywidualne/grupowe) prowadzenia programu, oraz jakie kwalifikacje powinni posiadać trenerzy. Strona prawna przyjęła założenie, że zadania z administracji rządowej mogą być dofinansowane wkładem własnym tylko w przypadkach otrzymania dofinansowania. Takiej gwarancji w czasie składania zapotrzebowania i planowania budżetu nie było. Ponadto według Dyrektora, brak zapisów ustawowych co do podstawy prawnej w celu przyjęcia uchwały w sprawie przyjęcia programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Kościerskim na 2021 r. spowodował, że nie podjęto decyzji o przyjęciu programu na 2021 r.

(akta kontroli str. 752-757)

Wysokość środków wydatkowanych przez PCPR na realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową odpowiadała wysokości środków otrzymanych w ramach dotacji celowych z budżetu państwa na opracowanie i realizację ww. programów w 2022 r. a w 2023 r. programu psychologiczno-terapeutycznego:

W 2021 r. wnioskowano o środki na realizację programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnego w wysokości 12 690,00 zł, otrzymano dotację z PUV w wysokości 10 800,00 zł.

W 2022 r. wnioskowano o środki na realizację programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnego w wysokości 13 500,00 zł, co odpowiadało wysokości środków otrzymanych, na realizację programu psychologiczno-terapeutycznego w wysokości 7 200,00 zł, co odpowiadało wysokości środków otrzymanych.

W 2023 r. wnioskowano o środki na realizację programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnego w wysokości 13 500,00 zł, otrzymano dotację z PUV w wysokości 12 400,00 zł., na realizację programu psychologiczno-terapeutycznego wnioskowano o środki w wysokości 7 200,00 zł, co odpowiadało wysokości środków wnioskowanych.

Powiat przeznaczył na realizację tych programów środki własne w łącznej wysokości 10 382,51 zł (w 2021 r. - 5 448,81 zł, w 2022 r. - 1 918,11 zł i w 2023 r. - 3 015,59 zł).

(akta kontroli str. 1081)

Dyrektor wyjaśniła, jak opisano w pkt 1.1 wystąpienia pokontrolnego, że brak pewności otrzymania pełnej wnioskowanej kwoty na realizację zadań zleconych wpływał na optymalne planowanie przeprowadzenia programów, gdzie trzeba uwzględniać w zakresie realizacji środki własne w przypadku braku otrzymania pełnej wnioskowanej kwoty.

(akta kontroli str. 96-99)

Wysokość środków otrzymanych na opracowanie i realizację programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wynikających z nich zadań była zgodna

z ich przeznaczeniem. Przy wydatkowaniu środków dotacji, ze względu na wysokość kwot nie stosowano ustawy z 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych³⁵. Środki z dotacji rozliczono najpóźniej do 4 lutego roku następującego po ich otrzymaniu.

(akta kontroli str. 1137-1143)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie. PCPR zapewniło opracowanie i realizację powiatowych programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej. Przygotowując ww. programy oraz strategię rozwiązywania problemów społecznych opracowano diagnozy zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu, a w sprawozdaniach z działalności za lata 2021 i 2022 przedstawiano jego ewaluację. Ww. programy miały określone wskaźniki. PCPR zorganizowało programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w latach 2021-2023 oraz psychologiczno-terapeutyczne w latach 2022 i 2023 dla osób stosujących przemoc domową, ale nie zorganizowało programu psychologiczno-terapeutycznego za 2021 r.

OBSZAR

3. Ochrona osób doznających przemocy domowej, w tym zapewnienie im miejsc w ośrodkach wsparcia lub interwencji kryzysowej.

3.1 Na terenie powiatu w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały SOW³⁶ oraz ośrodki interwencji kryzysowej³⁷. Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 3-4 i ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, do zadań własnych powiatu należy m.in. zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej. Natomiast do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających ww. przemocy.

Wyjaśniając, w jaki sposób Powiat zapewnił w latach 2021-2023 osobom doznającym przemocy domowej miejsca w ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej, Dyrektor wyjaśniła, że PCPR posiadało wiedzę o dostępności miejsc w ww. ośrodkach z informacji uzyskanych z OPS oraz bezpośrednio z ww. ośrodka. Powiat Kościerski w latach objętych kontrolą posiadał Porozumienie zawarte ze Specjalistycznym Ośrodkiem dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Rusocinie i był w stanie, jeżeli osoby zgłaszały taką potrzebę, skierowania tych osób do Ośrodka na pobyt czasowy, całodobowy. A od 2023 r. zawarł Porozumienie z Caritas Archidiecezji Gdańskiej w sprawie całodobowego, okresowego miejsca pobytu w „Domu Samotnej Matki Caritas”, gdzie w przypadku potrzeby umieszczenia osób doznających przemocy

³⁵ Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2022, poz. 1710 ze zm.).

³⁶ Jednostki ukierunkowane na udzielanie specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Pomoc realizowana jest w trzech obszarach: interwencyjnym, zaspokajania potrzeb bytowych oraz w zakresie terapeutyczno-wspomagającym. Tworzenie i prowadzenie ośrodków należy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat (art. 6 ust. 4 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy).

³⁷ Do zadań ośrodka należy w szczególności: udzielanie specjalistycznego poradnictwa, prowadzenie grup terapeutycznych, grup wsparcia, poradnictwo telefoniczne, interwencje w środowisku, zapewnienie całodobowego schronienia. Prowadzenie ww. ośrodków należy do zadań powiatu, przy czym powiat może połączyć powiatowe centrum pomocy rodzinie z ośrodkiem interwencji kryzysowej. W przypadku takiego połączenia, ośrodek interwencji kryzysowej działa w strukturze PCPR (art. 19 pkt 12 oraz art. 112a ustawy o pomocy społecznej).

domowej, osoby z małymi dziećmi mogły skorzystać ze schronienia całodobowego.

(akta kontroli str. 1170-1174)

W strukturze organizacyjnej PCPR znajdował się PIK³⁸, którego zadania określał załącznik nr 3 do Regulaminu Organizacyjnego³⁹, w tym m.in.: udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje zjawisko przemocy domowej w celu zapobiegania i przeciwdziałania przemocy domowej, powstrzymywania zjawiska przemocy w rodzinie, zapewnienia bezpieczeństwa, łagodzenia skutków przemocy, udzielanie doraźnej pomocy osobom poszkodowanym w sytuacjach kryzysowych o charakterze nagłym, losowym, wynikającym z dysfunkcji życia rodzinnego w celu łagodzenia szkód wynikających z sytuacji kryzysu, przeciwdziałaniu przechodzenia sytuacji kryzysowej w stan chroniczny, współdziałanie z pracownikami ośrodków pomocy społecznej w celu diagnozowania, planowania i realizacji pomocy rodzinom z problemami przemocy i osobom w sytuacjach kryzysowych, współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, wymiaru sprawiedliwości oraz koordynacja działań w kierunku budowy instytucjonalnego systemu wsparcia, prowadzenie działalności edukacyjnej i szkoleniowej dla różnych grup odbiorców, edukacja społeczna, tworzenie i realizacja programów profilaktycznych. PIK działał codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach: w poniedziałek, wtorek i czwartek od 7:30 do 13:30, w środę od 7:30 do 17:00 i w piątek od 7:30 do 14:00.

W PIK funkcjonował numer interwencyjny: 667-761-455. W ramach interwencji telefonicznej PIK dyżury pełniły dwie pracownice PIK (w dniach i godzinach pracy PIK, tj.: poniedziałek 7.30 – 15.30, wtorek 7.30 – 15.30, środa 7.30 – 17.00, czwartek 7.30 – 15.30, piątek 7.30 – 14.00), które posiadały wykształcenie pedagogiczne i socjalne, uzupełnione szkoleniami m.in. z zakresu interwencji kryzysowej.

Na stronie internetowej PCPR w zakładce dedykowanej PIK opublikowano informacje o funkcjonujących telefonach zaufania i ich numerach dedykowanych dla dzieci i młodzieży oraz dla osób dorosłych znajdujących się w kryzysie emocjonalnym potrzebującym wsparcia i pomocy.

Dyrektor potwierdziła, że w grudniu 2023 r. dwóch pracowników PIK przystąpiło do egzaminu organizowanego przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, którego celem było potwierdzenie kwalifikacji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy i uzyskało tytuł specjalisty w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

W PIK nie było miejsc całodobowego schronienia. W okresie objętym kontrolą potrzeba udzielenia całodobowego schronienia nie wystąpiła. PCPR zawarł w 2018 r. porozumienie w sprawie udzielania całodobowego schronienia z jednostką zewnętrzną⁴⁰.

(akta kontroli str. 43, 45, 147)

PCPR sporządzało corocznie⁴¹ „Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej”, zawierające podsumowanie realizacji Strategii, w tym informację o działaniach w zakresie interwencji kryzysowej, jak również w zakresie realizacji

³⁸ Dalej: „PIK”.

³⁹ Załącznik do Uchwały Nr 136/44/2019 Zarządu Powiatu Kościerskiego z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

⁴⁰ SOW w Rusocinie.

⁴¹ Tj. w latach 2020 i 2021 za lata 2021 i 2022.

Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W tym zakresie PCPR: podejmował działania informacyjne; realizował pomoc poprzez udzielanie poradnictwa, wsparcia, oddziaływanie wychowawcze i korekcyjne w stosunku do osób stosujących przemoc; aktywną działalność zespołów interdyscyplinarnych; kontynuację lub aktualizację obowiązujących programów.

Z pomocy w formie poradnictwa w zakresie przeciwdziałania przemocy skorzystało łącznie 183 osoby (w 2021 r. – 63 osoby , w 2022 r. – 52 osoby i w 2023 r. – 68 osób, z tego: w 2021 r. z pomocy psychologicznej - 28 osób (w 2021 r. – osiem osób, w 2022 r. – pięć osób, w 2023 r. – 15 osób), z pomocy pracownika socjalnego –26 osób (w 2021 r. – cztery osoby, w 2022 r. i w 2023 . po 11 osób), z pomocy pedagoga –24 osoby (w 2021 r. 14 osób, w 2022 r. i 2023 r. po pięć osób), z poradnictwa innego (zawodowego i rodzinnego) - 64 osoby (w 2021 r. – 27 osób, w 2022 r. – 21 osób i w 2023 r. 16 osób).

(akta kontroli str. 1175)

Ponadto:

- w 2021 r.: odbyły się prelekcje i warsztaty w szkołach, spotkania z dziećmi w przedszkolach z zakresu praw dziecka, warsztaty skierowane do rodziców, realizowano program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie, oraz konsultacje indywidualne dla rodziców. Funkcjonował punkt konsultacyjny Polskiego Towarzystwa Przeciwdziałania Narkomanii. W celu poprawy współpracy i kompetencji kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie odbyły się trzy spotkania Zespołu Diagnostyczno- Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Patologiom Społecznym i Wykluczeniu Społecznemu, przeprowadzone zostały dwa spotkania grup wsparcia dla asystentów rodzin z powiatu kościerskiego, realizowana była kampania społeczna przeciwko przemocy;

- w 2022 r.: odbywały się zajęcia z uczniami szkół w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, zrealizowany został program korekcyjno-edukacyjny oraz program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie, prowadzono spotkania edukacyjne dla seniorów pt. „Bezpieczny senior”, warsztaty dla rodziców podnoszące kompetencje wychowawcze, konsultacje indywidualne dla rodziców, szkolenia i doskonalenia zawodowe dla kadry pomocy społecznej w formie konferencji „Różne ścieżki, jeden cel– rola instytucji w ochronie dziecka”, kontynuowane były spotkania grupy wsparcia dla asystentów rodzin z powiatu kościerskiego, spotkania Zespołu Diagnostyczno-Konsultacyjnego d.s. Profilaktyki i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, kontynuowano funkcjonowanie punktu konsultacyjnego Polskiego Towarzystwa Przeciwdziałania Narkomanii, dalszą promocję PIK w środowisku lokalnym i realizowano kampanię społeczną przeciwko przemocy;

- w 2023 r.: odbywały się zajęcia z uczniami szkół w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, warsztaty skierowane do rodziców, zrealizowany został program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc w rodzinie, kontynuowano współpracę ze Stowarzyszeniem Integracja na Plus w zakresie Lokalnego Punktu Pomocy Osobom Pokrzywdzonym przestępstwem, upowszechniano informacje w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy (pięć rodzajów materiałów, które trafiły do ok. 200 odbiorców), utworzono grupę wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej (osiem osób), prowadzono dyżury dostępności dla osób obywatelstwa ukraińskiego przebywających na terenie RP w związku z konfliktem wojennym.

(akta kontroli str. 994-996, 1048-1049, 1071-1072)

3.2 Na terenie powiatu nie funkcjonowały inne placówki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej prowadzone przez organizacje pozarządowe lub kościoły

Dyrektor wyjaśniła, że w przypadku działań z zakresu przeciwdziałania przemocy nie ma na terenie Powiatu Kościerskiego organizacji, które bezpośrednio zajmują się tym tematem lub miałyby w zadaniach statutowych udzielanie takiej formy pomocy.

(akta kontroli str. 1170-1174)

PCPR w latach 2021-2023, współpracowało z pięcioma organizacjami pozarządowymi posiadającymi siedzibę poza terenem Powiatu Kościerskiego, jak opisano w pkt 1.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 147-159)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie. Na terenie powiatu nie funkcjonowały ośrodki wsparcia oraz interwencji kryzysowej, ale zapewnienie miejsc w tego typu ośrodkach osobom doznającym przemocy domowej, realizowane było poprzez kierowanie ww. osób do specjalistycznego ośrodka wsparcia znajdującego się na terenie innego powiatu. PCPR posiadało wiedzę o skali i zakresie takiego wsparcia udzielanego mieszkańcom – ofiarom przemocy domowej.

IV. Uwagi i wnioski

Wniosek

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag oraz wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

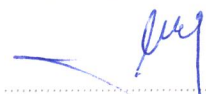
Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 27 czerwca 2024 r.

Kontroler

Anna Koszykowska
główny specjalista k.p.

Podpis

Anna Koszykowska

p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

2 up.

Ewa Dusza

podpis

LGD.410.5.5.2024

Gdańsk, dnia 19.06.2024 r.

UPOWAŻNIENIE

Upoważniam Panią Ewę Duskę - p.o. wicedyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Gdańsku do podpisania wystąpienia pokontrolnego P/24/080 Przeciwdziałanie przemocy domowej, przeprowadzonej w POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE W KOŚCIERZYNIE.

p.o. DYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Tomasz Staboszowski
Tomasz Staboszowski

